

“EFFECTIVE STRATEGIES FOR PREVENTION OF ADDICTION PROBLEMS IN SILESIA PROVINCE” ZABRZE – APRIL 2018. CONFERENCE REPORT

„SKUTECZNE STRATEGIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM” ZABRZE – KWIECIEŃ 2018. SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI

Daria Rajda

Department of Education and Psychology, Silesian University, Katowice, Poland

Wydział Pedagogiki i Psychologii, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska

Alcohol Drug Addict 2018; 31 (1): 83-86
DOI: <https://doi.org/10.5114/ain.2018.77944>

Keywords: Addiction, Psychoactive substance, Prevention, Therapy, Silesian province

Słowa kluczowe: uzależnienia, substancje psychoaktywne, profilaktyka, terapia, województwo śląskie

W dniach 10 i 11 kwietnia 2018 roku w Wyższej Szkole Technicznej w Katowicach, filia w Zabrzu, odbyła się konferencja naukowa pod tytułem „Skuteczne strategie rozwiązywania problemów uzależnień w województwie śląskim”. Organizatorem wydarzenia był Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Profilaktyki i Leczenia Uzależnień w Zabrzu we współpracy z:

- Krajowym Biurem do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii,
- Samorządem Województwa Śląskiego,
- Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej Województwa Śląskiego,
- Urzędem Miejskim w Zabrzu,

- Wyższą Szkołą Techniczną w Katowicach, filia w Zabrzu.

Patronat nad konferencją objęli: Marszałek Województwa Śląskiego, Dyrektor Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii i Prezydent Miasta Zabrze.

Celem obrad było omówienie i poddanie pod dyskusję spraw związanych z integracją działań służb społecznych w profilaktyce uzależnień oraz sytuacją w ośrodkach terapii uzależnień.

W każdym z konferencyjnych dni odbyła się sesja plenarna i dyskusja. W sesji plenarnej pierwszego dnia udział wzięli (w kolejności wygłoszonych referatów):

Correspondence to/Adres do korespondencji: Daria Rajda, ul. Tatarkiewicza 18a/1, 41-819 Zabrze, phone: +48 661 802 363, e-mail: daria.rajda1992@gmail.com

Authors' contribution/Wkład pracy autorów: No ghostwriting declared./Nie występuje zjawisko *ghostwriting*.

Submitted/Otrzymano: 14.04.2018 • **Accepted/Przyjęto do druku:** 04.05.2018

- mgr Urszula Koszutska – Radna Sejmiku Województwa Śląskiego, Dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Zabrze: *Profilaktyka uzależnień w dokumentach strategicznych Województwa Śląskiego*;
- mgr Bożena Borowiec – Dyrektor Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej: *Mapa problemów uzależnień w województwie śląskim*;
- mgr Janusz Sierosławski – Zakład Badań nad Alkoholizmem i Toksykomaniami Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie: *Substancje psychoaktywne a młodzież szkolna – trendy w województwie śląskim na tle trendów ogólnopolskich i europejskich*;
- dr Joanna Chwaszcz – Wydział Nauk Społecznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego: *Czynniki warunkujące skuteczność oddziaływań terapeutycznych*;
- dr hab. Krzysztof Ostaszewski – Zakład Zdrowia Publicznego Instytutu Psychiatrii i Neurologii w Warszawie: *Zasoby rodzinne w kontekście etiologii i profilaktyki zachowań ryzykownych młodzieży*.

W sesji plenarnej drugiego dnia konferencji referaty wygłosili:

- inż. Jan Szulik – Koordynator ds. Uzależnień Urzędu Miejskiego w Zabrze: *Integracja oddziaływań profilaktyczno-terapeutycznych na przykładzie gminy Zabrze*;
- mgr Małgorzata Kowalce – Dyrektor Ośrodka Profilaktyki i Leczenia Uzależnień SP ZOZ w Zabrze, Wojewódzki Ekspert ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii: *Psychoterapia uzależnień: jaka? dla kogo? dlaczego?*;
- dr Jacek Szczepkowski – Wydział Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu: *Terapia młodzieży uzależnionej oparta na potencjałach*;
- mgr Krzysztof Czekał – Dyrektor Zakładu Lecznictwa Odwykowego NZOZ „Szansa” w Pławniowicach: *Współpraca lekarza psychiatry i terapeuty uzależnień*.

Konferencję otworzył wiceprezydent miasta Zabrze – Krzysztof Lewandowski.

Pierwsza prelegentka, Urszula Koszutska, skupiła się na programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie śląskim na lata 2016–2020 oraz programie przeciwdziałania narkomanii w województwie śląskim na lata 2017–2020. Wskazała na cele operacyjne tych programów, tj. poprawę kondycji zdrowotnej miesz-

kańców województwa śląskiego oraz rozwój kompetencji i umiejętności osób udzielających wsparcia. Celem pierwszego programu jest wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, współpraca oraz znaczenie kadr i podmiotów wykonawczych, a także badanie i monitorowanie problemów. Cel drugiego programu odnosi się natomiast do badania i monitorowania problemów związanych z narkotykami i narkomanią. Konkluzję stanowiło przekonanie, że drugiej osobie możemy dać jedynie to, co sami posiadamy; jeśli nie wiemy tak do końca, czego człowiek od nas oczekuje, nie będziemy w stanie mu pomóc.

Odniesieniem do badań nad problemem alkoholizmu i narkomanii był referat Bożeny Borowiec, dotyczący mapy problemów uzależnień w województwie śląskim. Autorka zwróciła uwagę, że ponad 10% respondentów ma problem z alkoholem i narkotykami. Większy problem z uzależnieniem występuje u osób z wykształceniem wyższym niż średnim czy zasadniczym zawodowym. Zdaniem autorki wraz z wiekiem pojawia się coraz więcej abstynentów – wśród młodych dorosłych stanowią oni 6%, wśród trzydziestolatków 30%, wśród osób po 60 roku życia – 27%. Młodzi ludzie, sięgając po środki psychoaktywne, najczęściej wybierają marihuanę lub haszysz. Największe szkody, jakie powoduje używanie substancji psychoaktywnych, to głównie przemoc w rodzinie, przestępczość oraz zatrucia.

Janusz Sierosławski omówił wyniki badania ESPAD w województwie śląskim na tle badań ogólnopolskich i europejskich, uzyskane w klasach trzecich gimnazjów i odnoszące się do takich wskaźników, jak palenie tytoniu, picie alkoholu, używanie dopalaczy oraz stosowanie przetworów konopi. W województwie śląskim niemal 80% badanych deklarowało łatwy lub bardzo łatwy dostęp do piwa i prawie 60% do wódki. W przypadku dopalaczy i przetworów konopi odsetki te okazały się znacznie niższe. Autor wskazał na silniejsze w województwie śląskim uwikłanie dziewcząt niż chłopców w nadmierne picie alkoholu, czego nie obserwuje się na poziomie kraju. Jego zdaniem istnieje potrzeba edukacji rodziców oraz konieczność zwiększenia mocy perswazyjnej przekazu profilaktycznego adresowanego do młodzieży.

Autorka kolejnego referatu – Joanna Chwaszcz – omówiła czynniki warunkujące skuteczność oddziaływań terapeutycznych, wskazując głównie na wiedzę z zakresu profilaktyki opartą na badaniach naukowych, znajomość czynników chroniących

i czynników ryzyka, umiejętność przeprowadzania diagnozy i konstruowania oddziaływań adekwatnie do potrzeb odbiorców oraz umiejętność przeprowadzania ewaluacji oddziaływań profilaktycznych.

Do czynników chroniących młodych ludzi przed podejmowaniem zachowań ryzykownych, mogących prowadzić do uzależnień lub innych problemów zdrowotnych/społecznych, odniósł się również Krzysztof Ostaszewski. Swoje wystąpienie poświęcił zasobom rodzinnym w kontekście etiologii i profilaktyki zachowań ryzykownych młodzieży. Autor podkreślił, że domeną profilaktyki jest wiedza i umiejętności, jakich potrzebują rodzice, aby zapobiegać zachowaniom ryzykownym swojego dziecka. Głównym zasobem, z którego korzysta rodzina, jest świat wartości, kultury, norm i oczekiwań społecznych, a także tradycji i obyczajów, w które rodzice wprowadzają dziecko. Ważnym zasobem rodzinnym są także pozytywne relacje rodzic–dziecko oraz umiejętność efektywnego monitorowania zachowań i relacji społecznych dziecka. Omawiane przez autora zasoby rodzinne mają znaczenie praktyczne, gdyż mogą być wykorzystywane w konstruowaniu programów profilaktyki zachowań ryzykownych. Programy rozwijania umiejętności wychowawczych rodziców należą do nurtu pozytywnej profilaktyki.

Drugi dzień konferencji rozpoczęło wystąpienie Jana Szulika, w którym autor skupił się na integracji oddziaływań profilaktyczno-terapeutycznych na przykładzie Gminy Zabrze. Zwrócił uwagę, że integracja tych oddziaływań odbywa się począwszy od przedszkola, poprzez szkoły gimnazjalne, ponadgimnazjalne, specjalne, aż po uczelnie wyższe (Politechnika Śląska). Konkluzją wystąpienia było stwierdzenie, że skutecznej szansy na walkę z zagrożeniami społecznymi szuka się przede wszystkim w ludziach, którzy poprzez rzetelną współpracę mogą przyczynić się do poprawy sytuacji.

Małgorzata Kowalcze w swoim wystąpieniu odniosła się do psychoterapii uzależnień, koncentrując się na odpowiedzi na pytanie, jaki rodzaj psychoterapii jest najlepszy w tym przypadku. Autorka stwierdziła, że ważna jest taka forma terapii, która zmniejsza odległości pomiędzy ludźmi, daje możliwość poznania człowieka i pozwala dostrzec jego zasoby i możliwości. Autorka, podkreślając znaczenie dialogu, sygnalizowała, że cele psychoterapii należy przede wszystkim uzgadniać wspólnie z pacjentem. Ważne jest stosowanie psychoterapii integracyjnej, która uwzględni potrze-

by, możliwości, stan psychiczny i somatyczny pacjenta oraz jego sytuację życiową. Jako najlepsze z form psychoterapii autorka wymieniła psychoterapię dynamiczną, humanistyczną/egzystencjalną oraz systemową.

Autor kolejnego wystąpienia, Jacek Szczepkowski, zaprezentował filozoficzne podejście do problematyki, wychodząc od stwierdzenia, że rozwiązania nie są zakorzenione w problemach i ważne jest budowanie świata rozwiązań, a nie rozwiązywanie problemów. Zgłębił w swoich rozważaniach terapię uzależnień opartą na potencjałach. Jak zaznaczył, nie ma jednego sposobu terapii, ponieważ klienci się różnią. Wskazywał także na szeroki wachlarz ważnych elementów, jakie zawiera koncepcja terapii opartej na potencjałach. To przede wszystkim zorientowanie się na pożądaną zmianę, a nie na problem, relacja współpracy (wspólny cel, zaufanie, komunikacja), perspektywa zasobów (potrzeba kompetencji w celu dokonania zmiany), konstruktywny język służący nie tylko komunikowaniu się, ale przede wszystkim budowaniu doświadczeń, tworzeniu rzeczywistości, a także problemów i ograniczeń lub tworzeniu możliwości i rozwiązań. W terapii ważne jest poszukiwanie wyjątków, np. pokazywanie młodym ludziom, jak można się bawić na imprezie na trzeźwo. Ważna jest także zmiana destrukcyjnego nawyku, czyli koncentracja na początku sekwencji symptomu, jak dochodzi do uruchomienia danego nawyku oraz podejmowanie właściwych decyzji i koncentracja na pozytywnych aspektach, wyborach egzystencjalnych jednostki oraz na jej przyszłości.

Ostatni punkt obrad stanowiło wystąpienie Krzysztofa Czekaja. Autor wskazał na potrzebę współpracy specjalistów, która jest szczególnie ważna, ponieważ sprowadza się do podnoszenia wiedzy i kompetencji. We współpracy z kolei istotną rolę odgrywa pokora. Nie należy sobie nawzajem przeszkadzać. Ważne jest także, aby psychiatra wierzył w psychoterapię i aby specjaliści potrafili się ze sobą spotkać, rozmawiać i wzajemnie słuchać, a nie rywalizować między sobą, na zasadzie „kto jest lepszy”.

Oprócz referatów, podczas konferencji miały miejsce warsztaty poświęcone m.in. diagnozie profilaktycznej, współpracy służb społecznych w procesie diagnozowania lokalnych problemów uzależnień, podstawowym umiejętnościom dialogu motywacyjnego, znaczeniu duchowości w procesie terapii uzależnień, psychodramie uzależnień oraz pracy z pacjentem uzależnionym.

W podsumowaniu konferencji zwrócono uwagę na aktualność problematyki, jaką są uzależnienia

i istotę działań ukierunkowanych na pomoc osobom uzależnionym oraz na udzielenie im wsparcia.

Conflict of interest/Konflikt interesów

None declared./Nie występuje.

Financial support/Finansowanie

None declared./Nie występuje.

Ethics/Etyka

The work described in this article has been carried out in accordance with the Code of Ethics of the World Medical Association (Declaration of Helsinki) on medical research involving human subjects, EU Directive (210/63/EU) on protection of animals used for scientific purposes, Uniform Requirements for manuscripts submitted to biomedical journals and the ethical principles defined in the Farmington Consensus of 1997.

Treści przedstawione w pracy są zgodne z zasadami Deklaracji Helsińskiej odnoszącymi się do badań z udziałem ludzi, dyrektywami UE dotyczącymi ochrony zwierząt używanych do celów naukowych, ujednoliconymi wymaganiami dla czasopism biomedycznych oraz z zasadami etycznymi określonymi w Porozumieniu z Farmington w 1997 roku.